Testimoni de naixement

ANTONI SEVA I LLINARES (Alacant, 1942) és filòleg de professió i va ser el primer autor a publicar en 3i4. Ho va fer amb 'Alacant: 30.000 pieds-noirs'. En aquest text conta la història de la primera creació impresa de l'editorial que enguany compleix 50 anys de vida.

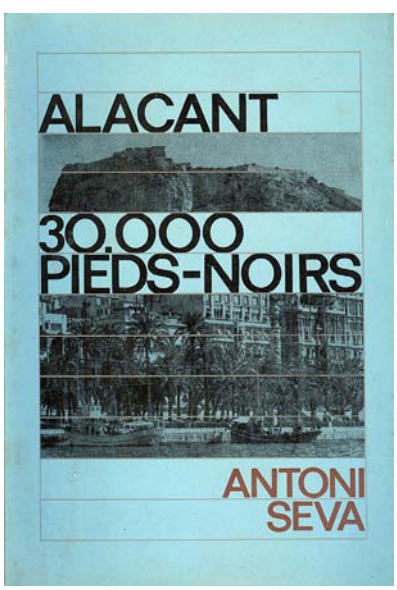

Quan evoque l'època en què va nàixer l'editorial Tres i Quatre —ja fa cinquanta anys!—, no puc evitar un sentiment d'admiració. Com ha canviat tot! No ho dic per alliconar les noves generacions; tampoc els que vam viure aquells anys no ens adonem del camí fet.

Aleshores el panorama editorial del País Valencià era desolador, un desert: publicava llibres més o menys regularment L'Estel i esporàdicament alguna altra editorial. Calia posar a l'abast d'un poble que a penes es reconeixia una eina tan necessària com el llibre. Això, ho veien clarament alguns, sobretot Joan Fuster, però els qui es van arromangar, posant en risc el seu patrimoni, van ser Eliseu Climent i Rosa Raga: primer la llibreria i després l'editorial; van arriscar també la seua integritat física, amb els atacs impunes de bandes feixistoides —en això les coses han canviat poc. Tres i Quatre va haver d'eixir a la llum sota els segells d'Edicions 62 i de L'Estel: el permís governatiu va tardar quatre anys a arribar —"problemes burocràtics", ja s'entén.

També les condicions de treball eren molt diferents. Hi havia, sí, llibres, sovint difícils de trobar o de consultar, biblioteques i arxius que s'havien de visitar personalment i també la comunicació epistolar, una operació complicada i lenta. Disposàvem, però, d'un instrument d'alta tecnologia: la màquina d'escriure, amb aquelles tecles que saltaven alegrement, s'encallaven ara i adés i cantaven aquella melodia tan variada. Anàvem amb una sabata i una espardenya.

Joan Fuster em va enredar. Una de les vegades que el visitava, allà al raconet de la llar de foc i entre les tauletes carregades de llibres i de papers, em va proposar que fes un llibre sobre els *pied-noirs*, un tema de candent actualitat: en el traumàtic procés de guerra i descolonització, encara ressonaven les bombes a Algèria i a França, i a Alacant arribaven nombrosos contingents de fugitius. Fuster em va donar un parell d'opuscles i uns quants articles i retalls i, au, ja t'apanyaràs! No sé com vaig acceptar la invitació: jo era un aspirant a filòleg; no tenia cap formació especial d'historiador ni de sociòleg ni menys encara de reporter. Malgrat tot, els *pied-noirs* no m'eren estranys: els tenia dins de casa. Com altres famílies de Relleu (Marina Baixa), la meua havia emigrat temporalment, molts anys abans, a Algèria; en quedaven com a record algunes fotografies esgrogueïdes i sobretot el testimoni viu dels meus familiars. Els meus avis hi van treballar dur, però en condicions molt millors que al poble; els seus fills van assistir a una escola decent. Jo podria haver estat un *pied-noir*. Un altre parent, de la Vila Joiosa, també a la Marina Baixa, fugint després de la guerra, havia anat a parar a un inhumà camp de concentració enmig del desert. L'any 68, els *pied-noirs*, d'arrels valencianes o no, eren a la porta de casa: molts estaven de pas, esperant anar a França; d'altres s'instal·laven al llarg de la costa, obrien restaurants, botigues i petites empreses, en els anys d'arrancada del turisme.

Remenant llibres i periòdics, observant pel carrer, entrevistant gent, vaig aconseguir fer una obreta presentable. En la seua modèstia, el llibre va tenir l'honor d'iniciar la sèrie "La Unitat". Però això importa ben poc. El que importa és el que va venir després: el petit arbre que vam plantar, amb tenaç esforç col·lectiu s'ha fet gran, per damunt d'unes expectatives que no hauríem ni somiat fa mig segle. S`ha de celebrar, sense eufòries, però amb satisfacció. Els riscos, els treballs i la fe d'aleshores han valgut la pena. •